

Den Regel, som fassattes i denne Paragraph af Frd. af 13de Mai 1769, er af en saa practisk Natur, at man meget godt kan bringe den i Udførelse; der er intet Menneske, der vilde være tvivlraadig om, hvorledes han skulde handle. Den gaaer ud fra følgende Betragtningmaade. Værdien af en Gjenstand bestemmes i en væsentlig Grad ved den Indtægt, den kan bringe. Den Sum, som en Mand erklærer sig for villig til at give i Leie, svarer paa Løbet nær til den Indtægt, der kan sættes som Renten af Værdien i det Hele. Jeg siger: „paa Løbet nær“; thi det er ganske vist, at det, at være i Besiddelse af Capitalens Grundlag, ikke som Brugsgjenstand alene, men med fuldkommen Dispositionsret, giver en forøget Værdi. Men et væsentligt Moment til at bestemme Værdien ligger netop i Overenskomsten mellem begge Parter om Brugsværdien. Brugsværdien bestaaer; hvad Landeindomme angaaer, i Indfastning, Landgilde og hvad der betales under Navn af Hoveripenge eller under hvilket som helst andet Navn i aarlig Afgift. Disse Ting tilsammen udgjøre den egentlige Brugsværdi og bestemme for en meget væsentlig Deel Eiendommens sande Værdi, hvortil endnu kommer det, som jeg har sagt, der ligger i at være Grundbestodder tillige. Hvad staaer nu her i denne Anordning? Den indeholder et Beviis for, at man ikke har meent, at dette „see hen til“ alene skulde være rolligt at see til, om det kunde gaae af sig selv, men at Meningen har været, at man skulde træffe de fornødne Foranstaltninger til at fremme Sagen paa en for begge Parter gavnlig Maade. Der staaer for det Første, at det skal være Gaarde, der ikke gjøre Hoveri til Sædegaarde. Dette vil Enhver begribe ikke nu har Meget at betyde, da man har affundet sig med Hoveriet paa en saadan Maade, at Sædegaardene ikke længere behøve noget Hoveri og heller ikke ere berettigede til at kræve noget. Der staaer dernæst, at Gaardene skulle afhændes, og det paa saadanne Vilkaar, som Bonden kan være tjent med og holden ved, og Stiftelsen hverken nu eller i Fremtiden tabte eller hazarderede ved, men snarere vandt Noget ved, saafom at Bonden og hans Efterkommere bleve forbundne til aarlig at erlægge det Samme og paa samme

Maade, som de hidtil havde betalt i Landgilde eller under et andet Navn. Dette er let at gjøre. Der staaer fremdeles, at det, de i et eller andet Tilfælde havde været forbundne til at præstere; saavel som det, Fæstet af Gaarden rimeligviis kunde beregnes til, ligeledes blev anslaget til noget Bist aarligt i Penge eller Varer — det vil altsaa sige, at Indfastningen ogsaa skal anslaaes til noget Bist i Penge eller Varer — og lagt til den aarlige Afgift, for hvilken Stiftelsen eller den forrige Eier efter 1ste Paragraph blev prioriteret næst efter kongelige Skatter, og, fremfor alle Andre, i Gaarden og dens Besætning. Hert ligger en saa simpel og practisk Regel for Afhændelsen, at der ikke kunde være nogen Tvivl om, hvorledes den skulde bringes i Udførelse. Nu siger den ærede Minister — og det vil jeg ikke nægte kan under de nuværende Forhold, efter saa mange Aars Forløb, have sin Berettigelse —, at, naar denne Regel skulde gennemføres nu, maatte den suppleres med en Lov, der, ligesom de Afsløsningslove, der allerede ere traadte i Kraft, bestemte, paa hvilke Vilkaar dette for enhver enkelt Eiendom skulde bringes i Anvendelse. Deri giver jeg ham fuldkommen Ret. Det er et Raad, som jeg allerede paa et tidligere Stadium har taget mig den Frihed at give, at man enten maatte slutte sig til de Love, man allerede har, og som man har seet ere let anvendelige og heldige for begge Parter, eller ogsaa maa Ministeriet i den næste Session — thi i denne er det for sildigt — komme frem med et Lovforslag, som gif ud derpaa. Forordningen af 13de Mai 1769 er et Bud, som endnu staaer uopfyldt, og jeg troer, at jeg har Ret til at spørge, hvem der er Ansvar for, at det ikke endnu har faaet sin fulde Opfyldelse. Efterat man, som vi have hørt, ikke antager, at § 4 forandrer Betydningen af Forordningen af 13de Mai 1769, og at det Hele altsaa vil dreie sig om de forskellige Fortolkninger, der kunne lægges ind i denne Anordnings Ord, skal jeg — og jeg tør ogsaa udtale det paa de øvrige Forslagsstilleres Vegne — ikke forlange Forhandlingerne herom mere, men tage Forslaget tilbage.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet: Jeg skal blot tilføje et